

РОЗДІЛ III. ВОКАЛЬНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

УДК 316.454.54:[37.091.12.011.3-051:78.071]:785.6

Е. К. Економова

Одеська державна музична академія
імені А. В. Нежданової

ВЗАЄМОДІЯ В ТРІАДІ «ПЕДАГОГ – СПІВАК – КОНЦЕРТМЕЙСТЕР» ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДГОТОВКИ СПІВАКІВ ДО КОНЦЕРТНО-КАМЕРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті актуалізовано проблему взаємодії особистостей у малій групі. На прикладі висвітлення різних аспектів взаємодії педагога, співака й концертмейстера уточнено й визначено: основні ознаки сумісної діяльності, типи взаємодії, стилі міжособистісних відносин, стилі спілкування, класифікацію типів особистості співаків і відповідні методи роботи з ними.

Ключові слова: сумісна діяльність, взаємодія, спілкування, малі групи, концертно-камерна діяльність.

Постановка проблеми. У соціальній психології, психології праці й управління помітно підвищився інтерес до вивчення груп, які виконують сумісну діяльність. Актуальність цих питань визначається низкою практичних потреб, у тому числі й проблематикою даного дослідження, що вивчає підготовку співаків до концертно-камерної діяльності у процесі сумісної діяльності педагога, співака та концертмейстера.

У сучасному розвиненому суспільстві фактично будь-яка трудова діяльність за змістом і формою організації об'єктивно все більше стає сумісною.

У багатьох дослідженнях групової динаміки, психологічного клімату, ефективності навчальної та професійної діяльності ставиться завдання вироблення критеріїв оптимальної взаємодії в малих групах (О. О. Єршов, Р. Л. Кричевський, Р. С. Немов). Однак психологи не завжди розглядають професійну діяльність як сумісну, а скоріше як індивідуальну. У зв'язку з цим подальшого вдосконалення потребують зміст і методи навчання, нові форми й засоби активізації навчально-пізнавальної діяльності. При цьому на перший план висувається необхідність комплексного вивчення сумісної діяльності, ефективність якої визначається не тільки кваліфікаційними характеристиками окремих суб'єктів сумісної діяльності, але й особливостями їхньої взаємодії, психологічною сумісністю та спрацьованістю.

Усі ці питання є актуальними щодо проблем професійної підготовки співаків до концертно-камерної діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Залежно від того, яке об'єднання індивідів є суб'єктом діяльності, розрізняють її форми: сукупна діяльність, діяльність індивіда в ході групового контакту, власне групова діяльність [7].

Сукупна діяльність – це статистична сукупність людей, у якій сукупна діяльність індивідів постає як проста сума їхньої діяльності, за результатом якої не виділяються якісно нові її компоненти та властивості [5].

Діяльність у ході групового контакту притаманна будь-якому випадковому скупченню людей, які не мають внутрішньої організації, загальної цілі, але здатні до спілкування в процесі діяльності.

Групова діяльність протікає у групі людей, які відчують потребу в сумісній, взаємопов'язаній і взаємозалежній діяльності та спілкуванні один з одним, коли має місце певне ставлення індивідів до сумісної діяльності, що виражається у спільності почуттів, настроїв і проявляється в моральній атмосфері, психологічному кліматі. Індивідуальна діяльність кожного учасника взаємодії спрямована на досягнення єдиного для даної групи результату: складаються свої (специфічні для кожної групи) способи спілкування, розкриваються всі способи й форми організації вербальної та невербальної взаємодії людей у процесі сумісної діяльності.

Сумісна групова діяльність відбувається в так званих малих групах (діаді, тріаді). Вищим рівнем її розвитку є колектив.

У зв'язку з тим, що ми розглядаємо педагогічну систему «педагог-співак-концертмейстер» як малу групу, що називається тріадою, а взаємодію у тріаді як інструмент підготовки співаків до концертно-камерної діяльності, вважаємо необхідним більш поглиблено вивчити питання, пов'язані з проблемою сумісної діяльності.

Для отримання найбільш ємкого уявлення про феномен сумісної діяльності охарактеризуємо основні ознаки сумісної діяльності, а саме: єдина ціль; єдина мотивація; об'єднання, суміщення або сполучення індивідуальних діяльностей; взаємопов'язаність учасників; розділення єдиного процесу діяльності на окремі функції та їхній розподіл між учасниками; координація індивідуальних діяльностей і необхідність управління ними; єдиний кінцевий результат; наявність єдиного простору та часу виконання індивідуальних діяльностей [5].

Аналіз психолого-педагогічної літератури (С. В. Кондратьєв [1], Б. М. Ломов [3], Г. І. Щукін [10]) свідчить, що в якості чинника, що об'єднує людей у сумісній діяльності та спрямовує її, виступає загальна ціль. Крім того, учасники сумісної діяльності повинні мати загальну мотивацію. Єдина ціль і загальна мотивація – обов'язкові умови не просто виконання сумісної діяльності її учасниками, а формування з окремих індивідів деякої спільності. У будь-якій сумісній діяльності, крім власне предметної діяльності, обов'язково є взаємодія між її учасниками. Тому в самому загальному виді сумісна діяльність може бути охарактеризована як суб'єкт-об'єкт-суб'єктна взаємодія.

Розподіл процесу діяльності на окремі функціонально пов'язані операції та їхнє розподілення між учасниками – наступна ознака сумісної діяльності. Ступінь чіткості, визначеності розподілу функцій у групі характеризує рівень її структурованості. Розподіл функцій, операцій, діяльностей у сумісній діяльності не може бути чисто випадковим – кожна взаємно доповнює одна одну та визначає взаємну залежність її учасників.

Для опису й розуміння сумісної діяльності недостатньо простого об'єднання людей у просторі та часі й функціонального розподілення індивідуальних діяльностей між її учасниками навіть при єдиній цілі та загальній мотивації. Тобто, сумісна діяльність потребує не стихійного, а суворого узгодженого, координованого виконання розподілених і взаємопов'язаних дій, обов'язків.

Наступною її ознакою є наявність для її учасників єдиного кінцевого результату (сукупного продукту). Порівняння єдиного результату з витратами на його досягнення дозволяє визначити ефективність або результативність (продуктивність) сумісної діяльності. Загальний результат можна співвіднести також з індивідуальними витратами й результатами окремих учасників сумісної діяльності, щоб оцінити індивідуальний внесок кожного в результаті сумісної діяльності.

Отже, як бачимо, в основі структури сумісної діяльності лежать її основні ознаки: загальна ціль, загальний мотив, сумісна дія, загальний результат.

Фундамент сумісної діяльності складають два явища: взаємодія та взаємовідносини [4].

Метою даної статті є визначення типів взаємодії, стилів міжособистісних відносин і спілкування між педагогом, співаком і концертмейстером у тріаді для застосування відповідних методів навчання й виховання в роботі з різними типами особистості співаків.

Виклад основного матеріалу. Говорячи про характер взаємодії партнерів у сумісній діяльності, необхідно розглянути декілька найбільш типових стратегій поведінки її учасників по відношенню один до одного:

- сприяння як впливова допомога іншим, активне сприяння досягнення загальних цілей сумісної діяльності;
- протидія досягненню цілей іншими учасниками сумісної діяльності, здійснення неузгоджених із ними дій, що йдуть у супереччя діям партнерів по взаємодії;
- ухилення від взаємодії, тобто активний ухід, уникнення взаємодії з партнерами [5].

Неоднакове співвідношення трьох виділених стратегій дає деякі типові ситуації взаємодії людей, на основі яких умовно визначимо такі типи взаємодії в діаді:

1. Співпраця.
2. Протиборство.
3. Ухилення від взаємодії.

4. Односпрямоване сприяння (коли один з учасників сумісної діяльності сприяє досягненню індивідуальних цілей іншого, а інший ухиляється від взаємодії з ним).

5. Односпрямована протидія, тобто один із партнерів перешкоджає досягненню цілей іншого, а інший ухиляється від взаємодії з першим учасником.

6. Контрастна взаємодія, коли один з учасників старається сприяти іншому, а другий використовує стратегію активної протидії першому.

7. Компромісна взаємодія, тобто обидва партнера проявляють окремі елементи як сприяння, так і протидії.

Усі перелічені типи взаємодій характерні також і для тріади. Розглядаючи цілий комплекс різноманітних взаємодій у межах діади, як-от: «педагог-співак», «співак-концертмейстер», «педагог-концертмейстер», а також у тріаді «педагог-співак-концертмейстер» як найбільш складній і суперечливій взаємодії в силу ієрархічності соціальних і професійних ролей її учасників, необхідно відмітити, що всі перелічені типи взаємодій на практиці мають місце в сумісній діяльності даних індивідів, однак, ефективною та такою, що приводить до високого професійного результату, є взаємодія співпраці.

Основу сумісної діяльності, як уже зазначалося вище, складають два явища: взаємодія та взаємовідношення.

Взаємовідношення, обумовлені типами взаємодії між партнерами, виражаються, відповідно, у п'ятьох різних стилях міжособистісних відношень:

1. Стиль суперництва використовується для досягнення конкретної предметної цілі, коли насамперед задовольняються власні інтереси. Усю відповідальність за ситуацію бере на себе один з учасників взаємодії, тим самим спонукаючи інших приймати готові рішення. Цей стиль ефективний у ситуаціях, що мають для даного індивіда дуже високу значущість, а також у випадках, коли рішення вимагається приймати без зволікання.

2. Стиль ухилення є протилежним стилю суперництва та характеризується ухиленням від будь-якої відповідальності, відмовою від співпраці. Ефективний, коли результат не важливий для одного з партнерів, а також як невелике відступлення за необхідності виграти час.

3. Стиль співробітництва означає легкість знаходження загальної мови з будь-яким типом партнера, яким би стилем він не володів. Цей стиль сприяє досягненню цілі з мінімальними втратами.

4. Стиль пристосування означає згоду діяти спільно з іншими, але при цьому жертвуючи власними інтересами на їхню користь. Ефективний у тих рідких випадках, коли важливіше зберегти хороші відносини, ніж відстоювати власні інтереси.

5. Стиль компромісу проявляється під час пошуку рішень, оснований на взаємних уступках. Ситуація, що не задовольняє, розглядається як неминуча реальність, єдиним виходом з якої є тільки взаємні уступки [9, 90–91].

Адаптуючи використання даних стилів міжособистісних взаємовідносин до завдань нашого дослідження, відзначимо таке:

- стиль суперництва доречний у певних ситуаціях взаємодії між співаком і концертмейстером, частіше всього в умовах власне публічного виступу, якщо співак зазнає сильне хвилювання й не може вплинути на нього. У концертмейстера виникає необхідність взяти відповідальність за виступ на себе та у процесі виконання вести за собою співака, примушуючи його приймати запропоновану форму відносин як даність, яка відповідає конкретній ситуації та спрямована на досягнення запропонованого раніше результату виступу;

- стиль ухилення може використовуватись і педагогом, і концертмейстером у процесі їхньої діадичної та тріадичної взаємодії зі співаком як правило на стадіях вивчення музичного твору як методичний прийом відмови від відповідальності з метою появи такої у співака, а також для більш активного виявлення його ініціативи;

- стиль пристосування та стиль компромісу також іноді застосовуються педагогом і концертмейстером, якщо під час взаємодії зі співаком складається незадовільна психологічна атмосфера, яка може призвести до конфліктної ситуації, унаслідок чого досягнення позитивного професійного результату стане маловірогідним або взагалі неможливим;

- найбільш оптимальним та ефективним стилем для всіх типів взаємодії між педагогом, співаком і концертмейстером є стиль співробітництва, що допомагає створенню сприятливої психологічної атмосфери та досягненню високого професійного результату сумісної діяльності.

Виявляючи суттєві характеристики сумісної діяльності, ми повинні відзначити, що способом організації внутрішньої групової взаємодії є спілкування, яке може виступати в ролі передумови, умови, зовнішнього або внутрішнього чинника діяльності й навпаки. Дослідники визначають спілкування по-різному: як суб'єкт-суб'єктну взаємодію [5]; як взаємодію на основі сумісного психічного відображення [8]; як специфічну форму взаємодії людини з іншими людьми [3]; як складний процес соціально-психологічної взаємодії [6]; як одну зі сторін взаємодії людей у процесі їхньої діяльності [2] тощо.

Усі ці погляди й думки вчених свідчать про те, що поняття «спілкування» багатомірне й багатоаспектне. Аналіз досліджень щодо проблеми спілкування дозволяє зробити висновок, що в цілому категорія спілкування в її широкому розумінні відображає внутрішні зв'язки сумісної діяльності, взаємодії та взаємних відносин і виражає таким чином процесуальний аспект суспільних відносин. Зміст і спрямованість спілкування визначається цими відносинами. Спілкування описує відносини класу «суб'єкт-суб'єкт». В аналізі цих відносин розкриваються не просто дії того чи іншого суб'єкта або вплив одного суб'єкта на іншого, а процес їхньої взаємодії, у якій виявляються сприяння (або протидії), згода (або ствердження), співпереживання (або байдужість) тощо.

Спілкування педагога, співака й концертмейстера в камерному класі має свої особливості. Педагог, співак і концертмейстер складають єдиний «організм», і від їхнього взаєморозуміння та спілкування багато в чому залежить якість навчального процесу та його кінцевий результат. Спілкування між ними відбувається протягом кількох разів на тиждень та іноді «віч-на-віч», без сторонніх. Така форма спілкування породжує особливу довірливість і створює найбагатші можливості для навчання й виховання співака. Але для їхнього успішного здійснення на практиці необхідно встановлення між педагогом, співаком і концертмейстером відношень, основаних на взаємній повазі, творчому, професійному та особистісному контакті.

Ми розглядаємо спілкування педагога, співака та концертмейстера як процес взаємного впливу трьох особистостей, причому вплив особистості педагога та концертмейстера на формування студента незрівнянно сильніше, ніж вплив останнього на них, хоча контакт із кожним новим учнем не залишає педагога й концертмейстера байдужими, збагачує їхній досвід, розширює знання.

Взаємовідносини педагога та студента в період активного навчання будуються залежно від обраної педагогом форми творчого контакту, що враховує їхні індивідуальності. Вони можуть бути представлені такими стилями спілкування:

1) педагог виступає в ролі керівника-диктатора, вимагаючи безперечного, неухильного виконання своїх вказівок, не вдаючись у роз'яснення причин. Будь-яка «самодіяльність» студента пригнічується. Обстановка в класі ділова, офіційна, основана на безперечному підкоренні студента педагогові.

Застосування такого стилю припустиме, але лише в тих випадках, коли студент лінивий, пасивний, безініціативний, звик до безперечного підкорення більш сильній особистості або ж коли студент схильний до істеричної реакції, не усвідомлює своїх недоліків і звик до надмірної, шкідливої для нього самостійності.

2) педагог наполегливий у своїх вимогах, але діє методом переконання. Він фіксує увагу студента на перевагах і недоліках його співу, роз'яснює, для чого пропонується той чи інший твір, той чи інший варіант виконання, ті чи інші виконавські засоби. Студент може виступати зі своїми пропозиціями, які вислуховуються педагогом і можуть бути враховані. Якщо пропозиції неприйнятні, то причини відмови роз'яснюються. Обстановка в класі творча, основана на створенні поваги, яку студент відчув до педагога.

Такий стиль спілкування підходить для занять з усіма студентами, але передусім з молододосвідченими, які не вміють співати, але вміють мислити, намагаються розібратись у специфіці виконавського процесу, а також зі студентами, які мають співоочий досвід, але з тривожно уявними рисами особистості.

3) педагог виступає в ролі консультанта, старшого досвідченого партнера. Студент працює активно, пропонує ті чи інші твори, власні рішення, способи уникнення недоліків. Самостійність студента заохочується, хоча кінцеве рішення завжди залишається за педагогом, що сприяє демократичному стилю спілкування. Обстановка в класі творча, основана на довірі, взаємній повазі.

Даний стиль доцільний у процесі роботи з розумним, добре підготовленим студентом, який знаходиться у стані постійного пошуку та правильно оцінює переваги й недоліки свого голосу, має навички самостійної роботи, володіє почуттям відповідальності.

Запропоновані стилі практично не застосовуються і «чистому видгляді». Взаємовідносини педагога та співака частіше всього будуються за «змішаним» типом, який включає характерні риси різних стилів. Завдання педагога – постійно спостерігати й оцінювати результати виховання та навчання студента, набуті у процесі спілкування, і у випадку необхідності своєчасно переходити до другого стилю, більш доцільного для індивідуальності співака, яка змінилася.

Для кращої орієнтації в питанні вибору стилю спілкування спробуємо класифікувати співаків за типами, виходячи з їхніх особистісних якостей, та дамо відповідні даному питанню рекомендації.

Тип активних студентів характеризується великою мірою самостійності, честолюбством, високим рівнем професійних та особистісних амбіцій. У них розвинений дух змагання, вони прагнуть бути першими в усьому, самі пропонують нові твори для класної роботи, швидко їх розучують, прагнуть до участі у концертах і конкурсах. Самооцінка їхня інколи завищена.

Займаючись з активним студентом, слід тверезо оцінювати його професійні можливості та, якщо самооцінка співака відповідає дійсності, у жодному разі не слід применшувати його переваги, навпаки, слід готувати з ним конкурсні програми, заохочувати його активність, підтримувати в ньому дух змагання, надихати його.

Іноді достатньо складно будувати взаємовідносини з активним студентом, у якого надзвичайно та необґрунтовано завищена самооцінка. У цьому випадку педагог, на наш погляд, повинен поступово й делікатно роз'яснювати студентові істинне положення речей так, щоб не образити його та не викликати озлобленості, недовіри, появи невпевненості у своїх силах, втрати інтересу до навчання, зниження активності.

Пасивні студенти акуратні у відвідуванні занять, але не проявляють ініціативи в роботі, у виборі творів та їхнього вивчення, покладаючись повністю на педагога й концертмейстера. Дух змагання в них малорозвинений, вони хочуть бути «як всі», «не гірше інших», над оцінкою власних можливостей не замислюються, надаючи це своїм наставникам.

Займаючись із пасивним студентом, нам уявляється важливим понад усе з'ясувати причину його пасивності. Іноді під маскою пасивності

ховається просто лінь, іноді властивість характеру, особливості темпераменту, звичка бути таким, якого ведуть, підкорятися більш сильній особистості. З'ясувавши причину пасивності студента, ми рекомендуємо зупинитися на найбільш доцільному стилі спілкування. Найчастіше це перша модель, але при цьому необхідно спочатку поволі, а потім відкрито розвивати самостійність студента, виробити в ньому активне ставлення до занять, прагнення до зміни свого пасивного статусу. У подальшому спілкування може будуватися за другою моделлю.

Студенти – «ремесники» – це, як правило, співаки, які закінчили музичні або театральні училища та професійно працювали до вступу у виш. Спів для них – засіб існування, ремесло. Вони прагнуть влаштуватися на роботу, а почавши працювати, у виші лише «довчаються».

Заняття зі студентами – «ремесниками» не представляють великої складності. У випадку, якщо самооцінка студента дуже занижена та поставлена ним ціль значно нижче його можливостей, доцільно, на нашу думку, застосування першої моделі взаємовідносин, щоб відразу спрямувати зусилля студента в потрібне русло, розбудити в ньому честолюбство й інтерес до роботи. У більшості ж випадків взаємовідносини зі студентами в цій групі педагог будує за другою та третьою моделями.

Студенти з травмованою психікою – це досить велика група. Тут і студенти, які перенесли травми та хвороби голосового апарату, і студенти, які отримали сімейні психологічні травми, загубили віру в себе. У більшості ж випадків вони недовірливі, образливі, але іноді сліпо вірять педагогові. Вони легко піддаються сторонньому впливові, надмірно уважні до власного здоров'я.

Самооцінка цих студентів або різко занижена або, навпаки, різко завищена. У спілкуванні педагога з ними величезну роль відіграє вміле застосування психологічних методів, використання навіювання, навчання прийомам психічної саморегуляції.

Заняття зі студентами з травмованою психікою завжди дуже складні й відповідальні для педагога. Понад усе, на наш погляд, потрібно заспокоїти студента, створити умови для його творчого зростання, вселити в нього віру в себе. У деяких випадках приносить користь контакт педагога з батьками або близькими студента, його друзями. Не слід поспішати з успіхами, головне – виховання студента та створення творчої обстановки. Вибір стилю спілкування повинен бути особливо ретельним. Найчастіше в цих випадках застосовується друга та третя моделі.

Завдання педагога, що розглянуті нами як частина його рольових функцій, екстраполюються й на роботу концертмейстера зі співаком в умовах діади. Природно, що вони можуть варіюватися, інтерпретуватися, застосовуватися в різних комбінаціях, виходячи зі специфіки взаємодії співака та концертмейстера, й ансамблевих завдань, що вирішуються ними. Однак, концертмейстеру, на наш погляд, не слід забувати про провідну роль педагога у проектуванні напрямів творчого

розвитку співака й обов'язково узгоджувати свої дії з виробленою педагогом концепцією навчання по відношенню до кожного студента. Необхідно зазначити ще й той немаловажливий факт, що концертмейстер із різних причин (віку, соціального положення, специфіки виконавського процесу тощо) психологічно ближче до співака, ніж педагог, дистанція між ними набагато менша або практично відсутня. Ці обставини дають концертмейстерові додатковий резерв впливу на співака в позитивному аспекті, але також може створювати небезпеку перевтілення особистих, дружніх відносин у відношення «панібратства», що може негативно відобразитися на професійному результаті. Про це необхідно пам'ятати й чітко регулювати міжособистісні відносини зі студентом, спрямовувати їх у потрібне русло, ставлячи на перше місце завдання творчого розвитку співака.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, аналіз наукових джерел із проблеми взаємодії, взаємовідносин у малій групі, вивчення досвіду провідних педагогів вокальної кафедри Одеської державної музичної академії імені А. В. Нежданової, власний педагогічний і виконавський досвід призводить нас до висновку, що ефективність підготовки співаків до професійної діяльності залежить від уміння педагога й концертмейстера встановити міцний контакт зі співаком, правильно вибрати тип взаємодії, стиль спілкування, міжособистісних відносин, створити оптимальні умови для вдосконалення навчального процесу та організувати ефективне управління сумісними діями в умовах діади або тріади.

Усе вище викладене дозволяє зробити висновок, що правильна оцінка особистості студента, вибір стилю спілкування, оснований на врахуванні особливостей його психіки, психологічні знання й уміння педагога та концертмейстера застосовувати їх на практиці – обов'язкові умови успішної взаємодії педагога, співака та концертмейстера у тріаді.

Перспективи подальших наукових розробок даної проблеми ми вбачаємо у визначенні рольових функцій педагога і концертмейстера в тріаді «педагог-співак-концертмейстер» і їх завдань навчання й виховання у процесі цієї взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кондратьев, С. В. (1999). *Психология становления социальной сущности человека (вопросы теории)*. Волгоград.
2. Леонтьев, А. Н. (1975). *Деятельность. Сознание. Личность*. М.: Политиздат.
3. Ломов, Б. Ф. (1984). *Методологические и теоретические проблемы психологии*. М.: Наука.
4. Обозов, Н. Н. (1979). *Межличностные отношения*. Л., 1979.
5. *Общение и оптимизация совместной деятельности* (1987). Г. М. Андреева, Я. Яноушик (ред.). М.: Изд-во МГУ.
6. Парыгин, Б. Д. (1971). *Основы социально-психологической теории*. М.: Мысль.

7. Петровский, А. В., Шпалинский В. В. (1978). *Социальная психология коллектива*. М.: Просвещение.
8. Платонов, К. К. (1986). *Структура и развитие личности*. М.: Наука.
9. Фокин, Ю. Г. (2000). *Психодидактика высшей школы: психологические основы преподавания*. М.: Изд-во МГТУ им. Н. Э. Баумана.
10. Щукин Г. И. (1987). О проблемах современного урока. *Советская педагогика*. № 1. С. 48 – 51.

РЕЗЮМЕ

Экономова Э. К. Взаимодействие в триаде «педагог – певец – концертмейстер» как инструмент подготовки певцов к концертно-камерной деятельности.

В статье актуализирована проблема взаимодействия личностей в малой группе. На примере освещения различных аспектов взаимодействия педагога, певца и концертмейстера уточнены и определены: основные признаки совместной деятельности, типы взаимодействия, стили межличностных отношений, стили общения, классификация типов личности певцов и соответствующие методы работы с ними.

На основе анализа научной литературы по проблеме взаимодействия, взаимоотношений личностей в малой группе, изучение опыта ведущих педагогов вокальной кафедры Одесской национальной музыкальной академии имени А. В. Неждановой, обобщения собственного педагогического и исполнительского опыта позволило автору сделать вывод о том, что эффективность подготовки певцов к профессиональной деятельности зависит от умения педагога и концертмейстера устанавливать прочный контакт со студентом в классе сольного пения, правильно выбирать тип взаимодействия, стиль общения, межличностных отношений, создавать оптимальные условия для совершенствования учебного процесса и организовывать эффективное управление совместными действиями в условиях диады или триады.

Таким образом, правильная оценка личности студента, выбор стиля общения, основанный на учете особенностей его психики, психологические знания и умения педагога и концертмейстера применять их на практике – обязательные условия успешного взаимодействия педагога, певца и концертмейстера в триаде, что в перспективе готовит студента к концертно-камерной деятельности.

Перспективным представляется определение ролевых функций педагога и концертмейстера в триаде «педагог-певец концертмейстер» а также их задач в образовательном процессе с учётом такого взаимодействия.

Ключевые слова: совместная деятельность, взаимодействие, общение, малые группы, концертно-камерная деятельность.

SUMMARY

Ekonomova E. K. Interaction in the triad “teacher – singer – concertmaster” as a tool for preparing singers for concert-chamber activity.

The article actualizes the problem of interaction of individuals in a small group. On the example of the coverage of various aspects of interaction between the teacher, the singer and the concertmaster, the main signs of joint activity, the types of interaction, the styles of interpersonal relations, the styles of communication, the classification of personality types of singers and appropriate methods of work with them have been specified and defined.

On the basis of the analysis of research literature on the problem of interaction, relationships of the personalities in a small group, the study of the experience of the leading teachers of the vocal department of Odessa national musical academy named after A. V. Nezhdanova, generalization of the author’s own pedagogical and performing experience allowed the author to conclude that the effectiveness of training singers for professional work depends on the ability of the teacher and the concertmaster to establish a lasting contact with the student in the class of solo singing, to choose correctly the type of interaction, the style of communication, interpersonal relations, to create optimal conditions for improving the learning process and to organize effective management of joint activities in a dyad or triad.

Thus, the correct evaluation of the student’s personality, the choice of a communication style based on taking into account the characteristics of his psyche, the psychological knowledge and skills of the teacher and the concertmaster to apply them in practice are the prerequisites for the successful interaction of the teacher, singer and concertmaster in the triad, which prepares the student for concert-chamber activity.

Perspective is definition of the role functions of the teacher and the concertmaster in the triad “teacher – singer – concertmaster” and their tasks in the educational process, taking into account this interaction.

Key words: joint activity, interaction, communication, small groups, concert-chamber activity.